

(OLAF)

Εγχειρίδιο κατάρτισης Εξάλειψη της απάτης

1. Ορισμοί

1.1 Ορισμοί σε επίπεδο ΕΕ

Παρατυπία¹ συνιστά «κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη».

Η απάτη συνίσταται στα εξής:²

όσον αφορά τις δαπάνες, κάθε εκ προθέσεως πράξη ή παράλειψη, σχετικά με:

- τη χρήση ή την υποβολή πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την αχρεώστητη είσπραξη ή παρακράτηση πόρων που προέρχονται από τον γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή από τους προϋπολογισμούς των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες ή για λογαριασμό τους·
- την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα·
- την κατάχρηση πόρων, για σκοπούς άλλους από αυτούς για τους οποίους χορηγήθηκαν αρχικώς.

όσον αφορά τα έσοδα, κάθε εκ προθέσεως πράξη ή παράλειψη σχετικά με:

- τη χρήση ή την υποβολή πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων, με αποτέλεσμα την παράνομη μείωση των πόρων του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των προϋπολογισμών των οποίων η διαχείριση ασκείται από τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες ή για λογαριασμό τους·

1 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2988/95 του Συμβουλίου, άρθρο 1 παράγραφος 2, ΕΕ L 321 της 23.12.1995, σ. 2

2 Η Σύμβαση καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σελ.49

- την αποσιώπηση πληροφοριών κατά παράβαση ειδικής υποχρέωσης, με τα αυτά αποτελέσματα·
- τη μη κατά προορισμόν χρήση ενός νόμιμα αποκτηθέντος πλεονεκτήματος με τα αυτά αποτελέσματα.

Σύγκρουση συμφερόντων:

α) Δημοσιονομικός κανονισμός

Ο δημοσιονομικός κανονισμός που εφαρμόζεται στον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης (κανονισμός αριθ. 966/2012) θεσπίζει, στο άρθρο 57 παράγραφος 2, τον ορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων όσον αφορά την εφαρμογή και τη διαχείριση του προϋπολογισμού.

Σύμφωνα με τον ορισμό αυτόν:

«1. Απαγορεύεται σε όλους τους δημοσιονομικούς παράγοντες και σε κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση και στη διαχείριση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια, η οποία είναι δυνατόν να φέρει τα συμφέροντά τους σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της Ένωσης.

(...).

2. Για τον σκοπό της παραγράφου 1, σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει οσάκις η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο.

Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι η σύγκρουση συμφερόντων και η διαφθορά δεν ταυτίζονται. Η διαφθορά συνήθως απαιτεί μια συμφωνία μεταξύ τουλάχιστον δύο εταίρων και δωροδοκία, πληρωμή ή πλεονέκτημα οιασδήποτε φύσεως. Η σύγκρουση συμφερόντων αφορά ένα άτομο που μπορεί να έχει τη δυνατότητα να δώσει προτεραιότητα στο ιδιωτικό συμφέρον του/της σε βάρος των επαγγελματικών καθηκόντων του/της.

β) Οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις

Το 2013 επιτεύχθηκε πολιτικός συμβιβασμός στο Συμβούλιο σχετικά με την οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις δημόσιες συμβάσεις. Το άρθρο 21 της οδηγίας ορίζει τα εξής:

Τα κράτη μέλη **εξασφαλίζουν ότι οι αναθέτουσες αρχές λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα** για την αποτελεσματική πρόληψη, την ταυτοποίηση και την αντιμετώπιση της σύγκρουσης συμφερόντων που προκύπτουν κατά τη

διεξαγωγή των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έτσι ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε στρέβλωση του ανταγωνισμού και να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση όλων των **οικονομικών φορέων**.

Η **έννοια** της **σύγκρουσης συμφερόντων** καλύπτει τουλάχιστον κάθε κατάσταση όπου **μέλη του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής ή του παρέχοντος υπηρεσίες για τις δημόσιες συμβάσεις που ενεργεί εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής, που ασχολούνται με τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης ή μπορεί να επηρεάσουν την έκβαση της εν λόγω διαδικασίας** έχουν, άμεσα ή έμμεσα, **χρηματοπιστωτικό, οικονομικό ή άλλο προσωπικό** συμφέρον, το οποίο **μπορεί** να θεωρηθεί ότι **θέτει σε κίνδυνο την αμεροληψία και την ανεξαρτησία τους, στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων**.

1.2. Ορισμοί στο ελληνικό δίκαιο

Ο όρος **Απάτη** ορίζεται στο άρθρο 386 του ελληνικού ποινικού κώδικα ως εξής:

1. Όποιος με σκοπό να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και αν η ζημιά που προξενήθηκε είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

2. Οι διατάξεις του άρθρου 72 για το κατάστημα εργασίας εφαρμόζονται και εδώ.

3. Επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών:

α) αν ο υπαίτιος διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημιά υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ ή

β) αν το περιουσιακό όφελος ή η προξενηθείσα ζημιά υπερβαίνει συνολικά το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ.

Η **διαφθορά** με τη μορφή της **παθητικής ή ενεργητικής δωροδοκίας** τιμωρείται αντίστοιχα σύμφωνα με τα άρθρα 235 και 236 του ποινικού κώδικα. Το άρθρο 235 ορίζει τα εξής:

Υπάλληλος, ο οποίος, κατά παράβαση των καθηκόντων του, ζητεί ή λαμβάνει, άμεσα ή με τη μεσολάβηση τρίτου, για τον εαυτό του ή για τρίτο, ωφελήματα οποιασδήποτε φύσης ή δέχεται υπόσχεση τούτων, για ενέργεια

ή παράλειψή του μελλοντική ή ήδη τελειωμένη, που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή ίση με το πενήνταπλάσιο του ωφελήματος και μέχρι το ποσό των εκατόν πενήντα χιλιάδων (150.000) ευρώ. Σε περίπτωση ωφελήματος μη αποτιμητού σε χρήμα, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να είναι κατώτερη από δέκα χιλιάδες (10.000) ούτε ανώτερη από εκατόν πενήντα χιλιάδες (150.000) ευρώ.

2. Αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ ή αν ο δράστης έχει την ιδιότητα του υπαλλήλου του Υπουργείου Οικονομικών επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα (10) ετών, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

Το άρθρο 236 αφορά την **ενεργητική δωροδοκία** και ορίζει τα εξής:

Με την ποινή του άρθρου 235 τιμωρείται όποιος υπόσχεται ή παρέχει σε υπάλληλο, άμεσα ή με τη μεσολάβηση τρίτου, οποιασδήποτε φύσης ωφελήματα για τον εαυτό του ή για τρίτο, προκειμένου ο υπάλληλος, κατά παράβαση των καθηκόντων του, να προβεί σε ενέργεια ή παράλειψη που ανάγεται στα καθήκοντά του ή αντίκειται σε αυτά. Η πράξη μένει ατιμώρητη, αν αυτός με δική του θέληση και πριν εξετασθεί οπωσδήποτε για την πράξη την αναγγείλει στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών ή σε οποιονδήποτε ανακριτικό υπάλληλο ή άλλη αρμόδια αρχή, εγχειρίζοντας έγγραφη αναφορά ή προφορικά όποτε συντάσσεται σχετική έκθεση. Στην περίπτωση αυτή το δώρο ή το ωφέλημα που τυχόν κατασχέθηκε ή έχει παραδοθεί στον ανακριτή αποδίδεται σε αυτόν που το έδωσε και δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση αυτή η διάταξη του άρθρου 238.

2. Αν η αξία των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000) ευρώ, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών, καθώς και υποχρεωτική χρηματική ποινή, η οποία δεν μπορεί να είναι κατώτερη από πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ ούτε ανώτερη από πεντακόσιες χιλιάδες (500.000) ευρώ.

Η **πλαστογραφία** τιμωρείται από το άρθρο 216 του Ελληνικού Ποινικού Κώδικα, το οποίο ορίζει τα εξής:

Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Η χρήση του εγγράφου από αυτόν θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος για τον παραπάνω σκοπό εν γνώσει χρησιμοποιεί πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο.

3. Αν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων (παράγραφοι 1-2) σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, «εάν το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των εκατόν είκοσι χιλιάδων (120.000 ευρώ)».

4. Με την ίδια ποινή τιμωρείται ο υπαίτιος που διαπράττει πλαστογραφίες κατ' επάγγελμα ή κατά συνήθεια και το συνολικό όφελος ή η συνολική ζημία υπερβαίνουν το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ.

1.3. Άσκηση

Χαρακτηρίστε τις περιπτώσεις που περιγράφονται παρακάτω ως απάτη ή παρατυπία

1	Μια εταιρεία αποτελούσε μέλος ενός ερευνητικού δικτύου και παρήγαγε μηχανήματα με την υποστήριξη κοινοτικών κονδυλίων. Κήρυξε πτώχευση και δεν μπορούσε να εκπληρώσει τις συμβατικές της υποχρεώσεις προς τον συντονιστή του έργου. Μετά την πτώχευση, ο πρώην διευθυντής κατέσχεσε τον εξοπλισμό που θα έπρεπε να είχε παραδοθεί στον συντονιστή του έργου, και προσπάθησε να πωλήσει το προϊόν στο δίκτυο.	Απάτη ή Παρατυπία
2	Ένας εκπρόσωπος εταιρείας προέβη σε ψευδείς δηλώσεις όσον αφορά την επιλεξιμότητα για το καθεστώς ΜΜΕ, όταν υπέβαλε αίτηση για επιδότηση από την ΕΕ. Η εταιρεία υπέβαλε τροποποιημένο ετήσιο ισολογισμό και δήλωσε μικρότερο αριθμό εργαζομένων, προκειμένου να πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας των ΜΜΕ.	Απάτη ή Παρατυπία
3	Ένα Πανεπιστήμιο, το οποίο αποτελούσε μέλος κοινοπραξίας, υπέβαλε στον επικεφαλής της κοινοπραξίας τεχνική και οικονομική έκθεση. Στην οικονομική έκθεση του Πανεπιστημίου υπολόγισε λανθασμένα τα γενικά έξοδα κατά 5%.	Απάτη ή Παρατυπία
4	Έλλειψη ενημερωτικής πινακίδας που να καταδεικνύει τη χρηματοδότηση ενός έργου υποδομής από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο πίνακας δεν κατασκευάστηκε και το κόστος του δεν ζητήθηκε ως δαπάνη για το έργο.	Απάτη ή Παρατυπία
5	Διάφορες ανεξάρτητες εταιρείες που απαρτίζουν ένα μεγάλο μέρος της τοπικής αγοράς συμφωνούν ως προς τις στρατηγικές προσφορών τους σε διάφορες προκηρύξεις που ανακοινώθηκαν στην περιοχή. Οι εταιρείες θέλουν να διασφαλίσουν ότι όλες θα είναι σε θέση να διατηρήσουν το προσωπικό τους κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Συμφώνησαν για τις τιμές που αντιστοιχούσαν κατά προσέγγιση στις τιμές της αγοράς.	Απάτη ή Παρατυπία
6	Η επιτροπή επιλογής ανακοίνωσε την προκήρυξη διαγωνισμού για την ανάθεση διαφόρων έργων υποδομής, λίγο πριν από τις διακοπές των Χριστουγέννων δίνοντας στις εταιρείες τον ελάχιστο χρόνο που προβλέπει ο νόμος προκειμένου να απαντήσουν.	Απάτη ή Παρατυπία

2. Γιατί γίνεται η απάτη;

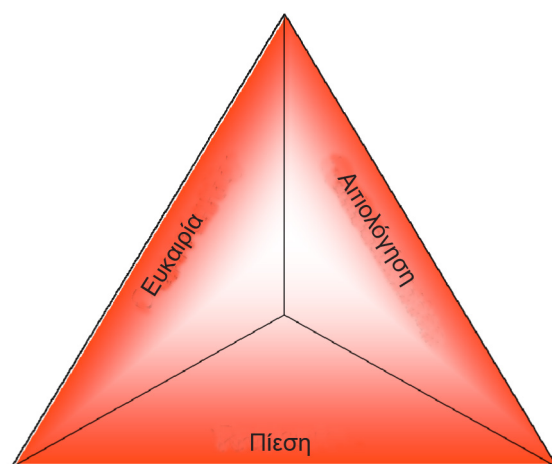
2.1. Τρίγωνο της απάτης

Ο W.S. Albrecht κ.α.³ προσδιόρισαν στο έργο τους για την απάτη τρία στοιχεία στη συμπεριφορά των όσων διαπράττουν απάτες:

Αντιληπτή πίεση: η ανάγκη για τη διάπραξη παράνομων πράξεων.

Αντιληπτή ευκαιρία: η άποψη όσων διαπράττουν απάτες ότι δεν θα γίνουν αντιληπτοί, και:

Αιτιολόγηση της συμπεριφοράς: η συμπεριφορά και η στάση του δράστη προκειμένου να δικαιολογήσει τις δόλιες πράξεις, σύμφωνα με εσωτερικευμένες απόψεις και πεποιθήσεις. Η αιτιολόγηση αυτή είναι επίσης γνωστή με τον όρο «τεχνικές εξουδετέρωσης».

Το Τρίγωνο της Απάτης (από Albrecht: «Εξέταση της απάτης»):

Το κλασσικό παράδειγμα αντιληπτής πίεσης είναι η ανάγκη των φτωχών, πεινασμένων ανθρώπων να κλέψουν τρόφιμα. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η ανάγκη υπεξαίρεσης κεφαλαίων από στέλεχος επιχειρήσεων, το οποίο δεν μπορεί πλέον να αντεπεξέλθει οικονομικά στην καταβολή μηνιαίας υποθήκης ή διατροφών. Ο εκβιασμός είναι ένας άλλος παράγοντας, ο οποίος καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την ανάγκη να διαπράξει κάποιος μια παράνομη πράξη. Η κατηγορία «αντιληπτή πίεση» περιλαμβάνει επίσης

³ Albrecht, W.S., Albrecht, C.C. and Albrecht, C.O.: Fraud Examination, South-Western publications, 2005

ψυχολογικές ή ψυχιατρικές διαταραχές, όπως η παθολογική ανάγκη για κλοπή ή εξαπάτηση.

Αντιληπτές ευκαιρίες είναι όλες οι καταστάσεις κατά τις οποίες οι δράστες νομίζουν ότι μπορούν να καταχρώνται ή να εκμεταλλεύονται τα τρωτά σημεία κάποιου άλλου προκειμένου να ικανοποιούν τις δικές τους ανάγκες, χωρίς να αντιμετωπίζουν ποινική δίωξη («να γλιτώνουν»). Οι αντιληπτές ευκαιρίες ποικίλλουν από ένα πορτοφόλι που έχει μείνει αφύλακτο σε ένα γραφείο έως τα κενά και τα τρωτά σημεία που έχουν εντοπιστεί, ύστερα από προσεκτική εξέταση, των πολύπλοκων δημοσιονομικών, φορολογικών ή πληροφοριακών συστημάτων. Οι ευκαιρίες αυτές αποτελούν συχνά μια απροσδόκητη πηγή έμπνευσης για τους σεναριογράφους ή τους συγγραφείς αστυνομικών βιβλίων, ωστόσο, αποτελούν επίσης ένα επικίνδυνο πεδίο για τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου, οι οποίες κινδυνεύουν να ξεγελαστούν ή να μην ενημερωθούν ποτέ. Η καταγραφή και ταξινόμηση των αντιληπτών ευκαιριών στον τομέα των διαρθρωτικών ταμείων είναι αντίστοιχη της απογραφής των παρατυπιών και υπονοιών απάτης που έχει διερευνήσει η OLAF.

Η αιτιολόγηση της συμπεριφοράς συνιστά τις πνευματικές τεχνικές του ατόμου προκειμένου να συμφιλώσει («εξουδετερώσει») τη συμπεριφορά που είναι ούτως ή άλλως ασυμβίβαστη με τις εσωτερικευμένες ηθικές πεποιθήσεις του. Η κατανόηση των τεχνικών εξουδετέρωσης είναι σημαντική, καθώς μπορούν να εξηγήσουν και μερικές φορές ακόμα και να προβλέψουν τις στάσεις, τα κίνητρα και τη συμπεριφορά των δραστών και των προσώπων που διαπράττουν παρατυπίες.

2.2. Προφίλ του δράστη⁴

Ύστερα από μελέτη που εκπόνησε η KPMG, η οποία διερευνήσε διάφορες πτυχές της απάτης και των ατόμων που διαπράττουν απάτες, διαμορφώθηκε μια στατιστική εικόνα, η οποία παρουσιάζει τον τυπικό δράστη απάτης. Το προφίλ του μέσου δράστη απάτης περιγράφεται ακολούθως. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι άνθρωποι που έχουν άλλα χαρακτηριστικά, πλην αυτών που αναφέρονται στον κατάλογο, δεν θα διαπράξουν απάτη, αλλά θα είναι στατιστικά λιγότερο πιθανό να το κάνουν μέσα σε μια συγκεκριμένη οργάνωση.

Ο τυπικός δράστης απάτης:

είναι άνδρας

είναι 36 έως 45 ετών

⁴ Who is the typical fraudster? 2011, KPMG στη διεύθυνση <http://www.kpmg.com/US/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/who-is-the-typical-fraudster.PDF>

διαπράττει απάτη κατά του ίδιου του εργοδότη του
δουλεύει στον οικονομικό τομέα ή κατέχει θέση που συνδέεται με τον
οικονομικό τομέα
κατέχει ανώτερη διοικητική θέση
απασχολείται στην εταιρεία για περισσότερα από 10 έτη
συνεργάζεται με άλλον δράστη.

3. Διαφθορά- Παρατηρήσεις, κόστος και ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης ("Red Flags")

3.1. Παρατηρήσεις

Οι παρατηρήσεις που παρουσιάζονται παρακάτω προέρχονται από μια έκθεση που ανέθεσε η OLAF και εκπόνησε η Price Waterhouse Coopers (PWC) το 2013⁵.

Το 2010 συνολικά 2.406 δισ. ευρώ - ή περίπου το ένα πέμπτο του ΑΕΠ της ΕΕ - δαπανήθηκε από την κυβέρνηση, τον δημόσιο τομέα και παρόχους υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για δημόσια έργα, αγαθά και υπηρεσίες. Η PWC συνέλεξε δεδομένα από οκτώ κράτη μέλη της ΕΕ (Ουγγαρία, Ιταλία, Λιθουανία, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Ρουμανία, Ισπανία) σε πέντε τομείς της οικονομίας, όπου δαπανήθηκαν κονδύλια της ΕΕ (και, ως εκ τούτου, δεν αποτελούν απαραίτητως περιπτώσεις δημοσίων συμβάσεων με συγχρηματοδότηση της ΕΕ). Οι πέντε επιλεγμένοι τομείς της οικονομίας ήταν οι ακόλουθοι: κατασκευή οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου, υδάτινοι πόροι και λύματα, αστική δόμηση και δημόσια έργα, επαγγελματική κατάρτιση και προϊόντα Ε&Α, υψηλής τεχνολογίας, καθώς και ιατρικά προϊόντα.

Κύρια πορίσματα της έκθεσης:

Η συγχρηματοδότηση από την ΕΕ μειώνει σημαντικά τον κίνδυνο της διαφθοράς.

Η νόθευση διαγωνισμών (η ανάθεση σύμβασης σε ένα μέρος έχει συμφωνηθεί, αν και για να τηρηθούν τα προσχήματα, άλλα μέρη μπορούν επίσης να υποβάλουν μια προσφορά) παρατηρείται σχεδόν στο ήμισυ (παρατηρήθηκε στο 48% των περιπτώσεων) των πρακτικών και περισσότερο σε έργα υδάτινων πόρων και λυμάτων και Ε&Α. Η νόθευση διαγωνισμών παρατηρείται συχνότερα στην Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Λιθουανία και την Ιταλία.

Kickbacks (τμήμα του ποσού που έλαβε ο επιλεγείς ανάδοχος και το οποίο προορίζεται για τον υπάλληλο ως αντάλλαγμα για την εξαπάτηση του κοινού - ή αλλιώς: μίζες) παρατηρήθηκαν περίπου 1 στις 3 περιπτώσεις. Η πρακτική αυτή φαίνεται να είναι μάλλον

5 «Identifying and Reducing Corruption in Public Procurement in the EU» (Εντοπισμός και μείωση της διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις στην ΕΕ) http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/anti-fraud-policy/research-and-studies/identifying_reducing_corruption_in_public_procurement_en.pdf

ισομερώς κατανομημένη σε όλους τους τομείς. Η πρακτική αυτή είναι η πιο συχνή μορφή διαφθοράς που συναντάται στην Ισπανία και στη Ρουμανία.

Οι πρακτικές σύγκρουσης συμφερόντων που συναντώνται στο 1/5 των περιπτώσεων και σε όλους τους τομείς, αν και παρατηρούνται ελαφρώς πιο συχνά στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης και της αστικής δόμησης και δημοσίων έργων.

3.2. Κόστος της διαφθοράς

Η συνολική (καθαρή) άμεση δημόσια ζημία λόγω της διαφθοράς εκτιμάται στο 13% των σχετικών προϋπολογισμών. Η διαφθορά αναμένεται, ως εκ τούτου, να αιτιολογήσει πάνω από τα 2/3 των άμεσων δημόσιων ζημιών σε αμφισβητούμενες υποθέσεις/υποθέσεις διαφθοράς.

Μια σημαντική πηγή απώλειας απόδοσης των έργων που εμπλέκονται σε αμφισβητούμενες υποθέσεις/υποθέσεις διαφθοράς είναι η αναποτελεσματικότητα που οφείλεται στην υπέρβαση των δαπανών (είτε κατά τον χρόνο της σύναψης της σύμβασης είτε μέσω προσθηκών και επεκτάσεων της αρχικής σύμβασης). Αυτά συνέβησαν στο 53% των αμφισβητούμενων υποθέσεων/υποθέσεων διαφθοράς, που ανέρχονται στο 22% του συνολικού μέσου προϋπολογισμού. Η μέση υπέρβαση ανά έργο που συνδέεται με αμφισβητούμενη υπόθεση/υπόθεση διαφθοράς ανήλθε στο 28% του μέσου προϋπολογισμού. Το σχετικό μέγεθος της υπέρβασης είναι υψηλότερο στην περίπτωση των μικρών διαγωνισμών, π.χ. στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης.

Οι καθυστερήσεις στην εφαρμογή, που αποτελούν μια άλλη πηγή αναποτελεσματικότητας, επηρέασαν το 30% των αμφισβητούμενων υποθέσεων/υποθέσεων διαφθοράς, και η σχετική ζημία εκτιμάται στο 6% του συνολικού προϋπολογισμού των αμφισβητούμενων υποθέσεων/υποθέσεων διαφθοράς που εξετάστηκαν. Το μέσο κόστος της καθυστέρησης αντιπροσωπεύει το 9% του συνολικού προϋπολογισμού ενός μέσου έργου που συνδέεται με αμφισβητούμενες υποθέσεις/υποθέσεις διαφθοράς. Οι καθυστερήσεις είναι μάλλον ισομερώς κατανομημένες σε όλους τους τομείς, με τα οδικά και σιδηροδρομικά έργα να αντιπροσωπεύουν το υψηλότερο ποσοστό περιπτώσεων (59%), ακολουθούμενα από τα έργα αστικής δόμησης και τα δημόσια έργα (38% των περιπτώσεων που εξετάστηκαν).

Συνολικά 48% των αμφισβητούμενων υποθέσεων/υποθέσεων διαφθοράς που εξετάστηκαν αντιμετώπισαν περαιτέρω ζητήματα επιδόσεων που

ανέκυψαν με τη μορφή αναποτελεσματικότητας, π.χ. δεν πληρούσαν τους αρχικούς στόχους. Εκτιμάται ότι το 3% του συνολικού προϋπολογισμού χάνεται λόγω αναποτελεσματικότητας. Η κατάρτιση και τα προγράμματα E&A φαίνεται να είναι πιο προβληματικά όσον αφορά την αποτελεσματικότητα, καθώς αντίστοιχα το 75% και το 69% των έργων που συνδέονται με αμφισβητούμενες υποθέσεις/υποθέσεις διαφθοράς αντιμετώπισαν τέτοια ζητήματα επιδόσεων.

Για το 2010, οι άμεσες δαπάνες στις δημόσιες συμβάσεις λόγω διαφθοράς, που αφορούσαν έργα **οδοποιίας και σιδηροδρόμων** στα οκτώ κράτη μέλη τα οποία μελετήθηκαν, εκτιμώνται από **1,9% έως 2,9%** της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 488 εκατ. ευρώ έως 755 εκατ. ευρώ.

Για το 2010, οι άμεσες δαπάνες στις δημόσιες συμβάσεις λόγω διαφθοράς, που αφορούσαν έργα **υδάτινων πόρων και λυμάτων** στα οκτώ κράτη μέλη τα οποία μελετήθηκαν, εκτιμώνται από **1,8% έως 2,5%** της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 27 εκατ. ευρώ έως 38 εκατ. ευρώ.

Για το 2010, οι άμεσες δαπάνες στις δημόσιες συμβάσεις λόγω διαφθοράς, που αφορούσαν έργα **αστικής δόμησης και δημοσίων έργων** στα οκτώ κράτη μέλη τα οποία μελετήθηκαν, εκτιμώνται από **4,8% έως 6,6%** της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 830 εκατ. ευρώ έως 1.141 εκατ. ευρώ.

Για το 2010, οι άμεσες δαπάνες στις δημόσιες συμβάσεις λόγω διαφθοράς, που αφορούσαν την επαγγελματική κατάρτιση, στα οκτώ κράτη μέλη τα οποία μελετήθηκαν, εκτιμώνται από **4,7% έως 15,9%** της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 26 εκατ. ευρώ έως 86 εκατ. ευρώ. Οι αριθμοί αυτοί είναι ενδεικτικοί και η ανακρίβεια των στοιχείων αυτών είναι μεγάλη, λόγω του μικρού αριθμού των υποθέσεων κατάρτισης που θα μπορούσαν να μελετηθούν.

Για το 2010, οι άμεσες δαπάνες στις δημόσιες συμβάσεις λόγω διαφθοράς, που αφορούσαν έργα **E&A** στα οκτώ κράτη μέλη, τα οποία μελετήθηκαν, εκτιμώνται από **1,7% έως 3,9%** της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, που δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 99 εκατ. ευρώ έως 228 εκατ. ευρώ.

Συνολικά, οι συνολικές άμεσες δαπάνες, για το 2010, λόγω διαφθοράς στις δημόσιες συμβάσεις, για τους πέντε τομείς που

μελετήθηκαν στα οκτώ κράτη μέλη, ανήλθαν από 2,9% έως 4,4% της συνολικής αξίας των αναθέσεων του τομέα, οι οποίες δημοσιεύθηκαν στην Επίσημη Εφημερίδα, δηλαδή 1.470 εκατ. ευρώ έως 2.247 εκατ. ευρώ.

Τα επίπεδα αυτά είναι σημαντικά υψηλότερα από τη γενικότερη εκτίμηση του συνολικού κόστους της διαφθοράς εντός της ΕΕ, ήτοι το 1% του ΑΕΠ, σε όλα τα κράτη μέλη, σε όλους τους τομείς και όλα τα είδη της διαφθοράς, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.3. Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης στις δημόσιες συμβάσεις (Red Flags)

Επισκόπηση ιδιαίτερα κρίσιμων δεικτών απάτης που εντοπίζονται - συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων σχετικά με τα πρότυπα της διαφθοράς

	Υπόθεση	Μικρότερο όνομα
1	Μεγάλη αδράνεια από τον προμηθευτή του διαγωνισμού στη σύνθεση της ομάδας αξιολόγησης	Μεγάλη αδράνεια στη σύνθεση της ομάδας αξιολόγησης
2	Κάθε αποδεικτικό στοιχείο σύγκρουσης συμφερόντων των μελών της επιτροπής αξιολόγησης (για παράδειγμα, ο δημόσιος λειτουργός κατέχει μετοχές σε οποιαδήποτε από τις εταιρείες που υποβάλλουν προσφορά)	Σύγκρουση συμφερόντων των μελών της ομάδας αξιολόγησης
3	Πολλαπλές υπηρεσίες/πρόσωπα επικοινωνίας	Πολλαπλά σημεία επαφής
4	Το γραφείο επικοινωνίας δεν υπάγεται άμεσα στον πάροχο του διαγωνισμού	Το γραφείο επικοινωνίας δεν υπάγεται στον πάροχο του διαγωνισμού
5	Ο υπεύθυνος επικοινωνίας δεν απασχολείται από τον πάροχο του διαγωνισμού	Ο υπεύθυνος επικοινωνίας δεν απασχολείται από τον πάροχο του διαγωνισμού
6	Τυχόν στοιχεία στους όρους αναφοράς που αφορούν έναν προτιμώμενο προμηθευτή (π.χ. ασυνήθιστα κριτήρια αξιολόγησης ή ρητή αναφορά της εμπορικής ονομασίας του προϊόντος αντί των γενικών χαρακτηριστικών του προϊόντος);	Προτιμώμενες ενδείξεις προμηθευτών
7	Σύντομη προθεσμία για τη διαδικασία υποβολής προσφορών (π.χ. αίτημα την Παρασκευή για την υποβολή προσφοράς την επόμενη Δευτέρα)	Σύντομη προθεσμία για τη διαδικασία υποβολής προσφορών
8	Η διαδικασία για την ταχεία διαδικασία διαγωνισμού έχει εφαρμοστεί	Ταχεία διαδικασία διαγωνισμού
9	Εξαιρετικά μεγάλος διαγωνισμός (μέση τιμή συν δύο φορές η τυπική απόκλιση)	Εξαιρετικά μεγάλος διαγωνισμός
10	Η προθεσμία για την υποβολή προσφορών που δίνεται στους υποψηφίους δεν συνάδει με τις νομικές διατάξεις	Η προθεσμία για την υποβολή προσφορών δεν συνάδει με τη νομοθεσία
11	Οι προσφορές που υποβάλλονται μετά τη λήξη της προθεσμίας αποδοχής εξακολουθούν να γίνονται δεκτές	Γίνονται δεκτές οι προσφορές μετά τη λήξη της προθεσμίας
12	Μικρός αριθμός των παραληφθεισών προσφορών	Αριθμός προσφορών
13	Εικονικές προσφορές (π.χ. υποβολή προσφορών από ανύπαρκτες επιχειρήσεις)	Εικονικές προσφορές
14	Τυχόν (τυπικές ή άτυπες) καταγγελίες από απορριφθέντες υποψηφίους	Καταγγελίες από απορριφθέντες υποψηφίους

15	Η σύμβαση ανάθεσης περιλαμβάνει στοιχεία που προηγουμένως δεν περιείχονταν στα χαρακτηριστικά της προσφοράς	Η σύμβαση ανάθεσης έχει νέα χαρακτηριστικά προσφοράς
16	Ουσιαστικές αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του έργου ή του κόστους του έργου μετά την ανάθεση	Ουσιαστικές αλλαγές στο πεδίο εφαρμογής του έργου ή στις δαπάνες μετά την ανάθεση
17	Διασυνδέσεις μεταξύ των υποψηφίων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα του ανταγωνισμού	Οι διασυνδέσεις μεταξύ των υποψηφίων υπονομεύουν τον ανταγωνισμό
18	Όλες οι προσφορές είναι υψηλότερες από τις προβλεπόμενες συνολικές δαπάνες	Όλες οι προσφορές είναι υψηλότερες των προβλεπόμενων συνολικών δαπανών
19	Δεν ενημερώνονται όλοι ή κανένας από τους υποψηφίους για την ανάθεση της σύμβασης και για τους λόγους της επιλογής	Δεν ενημερώνονται όλοι ή κανένας από τους υποψηφίους για την ανάθεση και τους λόγους της
20	Η ανάθεση της σύμβασης και τα έγγραφα αιτιολόγησης της επιλογής δεν διατίθενται στο κοινό	Κοινοποίηση της ανάθεσης της σύμβασης και των εγγράφων επιλογής
21	Αντιφάσεις στον κύκλο εργασιών ή τον αριθμό του προσωπικού	Αντιφάσεις στον κύκλο εργασιών/ αριθμό προσωπικού
22	Η εταιρεία που κέρδισε τον διαγωνισμό δεν είναι καταχωρισμένη στο τοπικό Εμπορικό Επιμελητήριο	Η εταιρεία που κέρδισε τον διαγωνισμό δεν είναι καταχωρισμένη στο Εμπορικό Επιμελητήριο
23	Καμία χρηματοδότηση της ΕΕ (ποσοστό % της συνολικής αξίας της σύμβασης)	% χρηματοδότησης της ΕΕ (= 0)
24	Μερίδιο της δημόσιας χρηματοδότησης από το εμπλεκόμενο κράτος μέλος (ως % της συνολικής αξίας της σύμβασης)	% της δημόσιας χρηματοδότησης από το κράτη μέλη
25	Η αναθέτουσα αρχή δεν συμπληρώθηκε σε όλα τα πεδία του TED/CAN	Η αναθέτουσα αρχή δεν συμπληρώθηκε σε όλα τα πεδία του TED/CAN
26	Πιστοποιητικά ελέγχου που εκδίδονται από άγνωστο/τοπικό ελεγκτή χωρίς διαπιστευτήρια (η διασταύρωση στοιχείων από την οποία προκύπτει ότι δεν υφίσταται εξωτερικός ελεγκτής, δεν είναι ενεργός ή είναι εγγεγραμμένος σε διαφορετικό τομέα δραστηριότητας)	Πιστοποιητικά ελέγχου από ελεγκτή χωρίς διαπιστευτήρια
27	Οποιαδήποτε αρνητική κάλυψη από τα ΜΜΕ σχετικά με το έργο (π.χ. μη υλοποίηση)	Αρνητική κάλυψη από τα ΜΜΕ

4. Κύκλος Καταπολέμησης της Απάτης

Η απάτη πρέπει να αντιμετωπιστεί με ολοκληρωμένο τρόπο. Μια μόνο μεμονωμένη ενέργεια δεν μπορεί να οδηγήσει στην αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης. Θα μπορούσε να σταματήσει ένα μεμονωμένο γεγονός, αλλά για να περιοριστεί το φαινόμενο της απάτης, απαιτείται ολοκληρωμένη δράση. Ο κύκλος καταπολέμησης της απάτης έχει ως στόχο να διευκολύνει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση της απάτης.

4.1. Πρόληψη

Η καταπολέμηση της απάτης πρέπει να είναι προληπτική. Η απάτη πρέπει να καταπολεμηθεί με ισχυρούς μηχανισμούς πρόληψης με στόχο την ελαχιστοποίηση των μελλοντικών ευκαιριών για απάτη. Τα συνήθη εργαλεία πρόληψης της απάτης είναι σαφή μηνύματα από τον πολιτικό χώρο και από ανώτατα στελέχη ότι η απάτη δεν είναι ανεκτή, καθώς και η ευαισθητοποίηση και η εκπαίδευση του προσωπικού, οι έλεγχοι κατά της απάτης, η θωράκιση της νομοθεσίας και των διαδικασιών της απάτης, κτλ.

4.2. Ανίχνευση

Οι παρατυπίες που καταδεικνύουν απάτη μπορούν να ανιχνευθούν από διάφορους φορείς - διαχειριστές του προγράμματος, ελεγκτές, ανταγωνιστές στην πρόσκληση υποβολής προσφορών, συμμετέχοντες σε ένα χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ έργο, δημοσιογράφους κτλ. Ωστόσο, αν οι προσπάθειες για τον εντοπισμό περιπτώσεων απάτης και παρατυπιών δεν διεξάγονται με δομημένο και συστηματικό τρόπο, ο κίνδυνος να περάσουν απαρατήρητες ενέργειες απάτης και παρατυπιών είναι υψηλός.

4.3. Έρευνα και ποινική δίωξη

Στον τομέα των διαρθρωτικών ταμείων, τα εθνικά όργανα επιβολής του νόμου είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνα για τη διερεύνηση περιπτώσεων απάτης. Μετά την παραλαβή των πληροφοριών από την Επιτροπή ή από άλλες πηγές (ανώνυμες καταγγελίες, καταγγέλλοντες δυσλειτουργίες, πληροφοριοδότες, κτλ.), η OLAF μπορεί να αποφασίσει να κινήσει διαδικασία έρευνας ή συντονισμού. Οι Διαχειριστικές Αρχές, οι Αρχές Πιστοποίησης και οι Ελεγκτικές Αρχές θα πρέπει να διευκολύνουν τις έρευνες.

4.4. Κύρωση και ανάκτηση

Οι νομικές ενέργειες κατά των προσώπων που διαπράττουν απάτη θα πρέπει να προετοιμάζονται προσεκτικά και να προωθούνται δυναμικά από τις αρμόδιες αρχές. Οι ποινικές κυρώσεις και, όταν είναι εφικτό, ο αποκλεισμός από την περαιτέρω χρηματοδότηση είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την αποτροπή της απάτης.

5. Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (Red Flags)

Οι ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης είναι προειδοποιητικά σήματα, ενδείξεις, δείκτες πιθανής απάτης!

Η ύπαρξη ιδιαίτερα κρίσιμων δεικτών απάτης δεν σημαίνει ότι υπάρχει απάτη, αλλά ότι το συγκεκριμένο πεδίο δραστηριότητας χρειάζεται επιπλέον προσοχή για τον αποκλεισμό ή την επιβεβαίωση του ενδεχομένου απάτης.

Ορισμένα πρότυπα, πρακτικές και συγκεκριμένες μορφές δραστηριότητας αποτελούν ιδιαίτερα κρίσιμους δείκτες απάτης που θα μπορούσαν να σηματοδοτήσουν παρατυπίες ή απάτη.

Τα πιο κοινά συστήματα παρουσιάζονται κατωτέρω:

5.1. Κρυφή σύγκρουση συμφερόντων

Κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων⁶ μπορεί να προκύψει π.χ. αν ένας υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής έχει κρυφό οικονομικό συμφέρον σε σχέση με μια σύμβαση ή έναν αντισυμβαλλόμενο. Ένας υπάλληλος μπορεί π.χ. να είναι κρυφά ιδιοκτήτης ενός προμηθευτή ή ενός αντισυμβαλλομένου, να έχει θεσπίσει μια εικονική εταιρεία μέσω της οποίας αγοράζει προμήθειες με διογκωμένη τιμή ή να έχει κρυφό συμφέρον σε πωλήσεις ή μισθώσεις περιουσιακών στοιχείων.

Είναι απαραίτητο το προσωπικό να γνωστοποιεί τις συγκρούσεις συμφερόντων. Εναπόκειται τότε συνήθως στην κρίση του προϊσταμένου να αποφασίσει ποιο μέτρο οφείλει να εφαρμόσει για την αντιμετώπιση της κατάστασης σε εύθετο χρόνο.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ανεξήγητη ή ασυνήθης εύνοια για έναν συγκεκριμένο αντισυμβαλλόμενο ή πωλητή,
- συνεχής αποδοχή εργασιών με υψηλή τιμή, χαμηλή ποιότητα κτλ.,
- ο αρμόδιος για τις συμβάσεις υπάλληλος δεν υποβάλλει ή δεν συμπληρώνει δήλωση σύγκρουσης συμφερόντων,

⁶ Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) έχει συντάξει ένα ολοκληρωμένο έγγραφο για το ζήτημα της σύγκρουσης συμφερόντων, το οποίο περιλαμβάνει ορισμούς, ιδιαίτερα κρίσιμους δείκτες απάτης (red flags) και πρακτικά εργαλεία για την αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων. «Εντοπισμός της σύγκρουσης συμφερόντων στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων στον τομέα των διαρθρωτικών δράσεων. Ένας πρακτικός οδηγός για τους διευθυντές. Το έγγραφο επισυνάπτεται.

- ο αρμόδιος για τις συμβάσεις υπάλληλος αρνείται την προαγωγή του σε θέση που δεν σχετίζεται με τις προμήθειες,
- ο αρμόδιος για τις συμβάσεις υπάλληλος φαίνεται να έχει παράλληλη επιχειρηματική δραστηριότητα.
- στενή κοινωνική σχέση μεταξύ του αρμοδίου για τις συμβάσεις υπαλλήλου και του παρόχου υπηρεσίας ή προϊόντος,
- ανεξήγητη ή ξαφνική αύξηση του πλούτου του αρμοδίου για τις συμβάσεις υπαλλήλου,
- ο αρμόδιος για τις συμβάσεις υπάλληλος διατηρεί κρυφή εξωτερική επιχείρηση,
- ο αντισυμβαλλόμενος έχει τη φήμη στον χώρο ότι προβαίνει σε δωροδοκίες,
- αδήλωτες ή συχνές αλλαγές στις συμβάσεις, οι οποίες αυξάνουν την αξία της σύμβασης,

5.2. Υποβολή προσυεννοημένων προσφορών

Οι εργολήπτες σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή ή περιφέρεια ή τομέα μπορούν να συνεργήσουν ώστε να εξουδετερώσουν τον ανταγωνισμό και να αυξήσουν τις τιμές μέσω διαφόρων συστημάτων υποβολής προσυεννοημένων προσφορών.

Συμπληρωματικές προσφορές

Οι συμπληρωματικές προσφορές, που είναι επίσης γνωστές ως «σκιώδεις» προσφορές, έχουν ως μοναδικό στόχο να δώσουν την εικόνα της κανονικής υποβολής προσφορών και όχι να εξασφαλίσουν την αποδοχή του αγοραστή. Συνεργαζόμενοι υποψήφιοι συμφωνούν να υποβάλουν προσφορές με υψηλότερη τιμή ή εσκεμμένα μη ανταποκρινόμενες στις προδιαγραφές προσφορές, έτσι ώστε να επιτραπεί η επιλογή ενός ευνοούμενου αναδόχου με διογκωμένη τιμή. Ο επιλεγείς υποψήφιος μοιράζεται ποσοστό των κερδών του με τους μη επιλεγέντες υποψηφίους, τους χρησιμοποιεί ως υπερβολάβους ή επιτρέπει να τους ανατεθούν άλλες συμβάσεις σε υψηλή τιμή. Συμπληρωματικές προσφορές μπορούν επίσης να υποβάλλονται από εικονικές εταιρείες ή από συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

Καταστολή προσφορών

Για την επιτυχία των συστημάτων νόθευσης διαγωνισμών απαιτείται να είναι περιορισμένος ο αριθμός των υποψηφίων, και όλοι οι προσφέροντες πρέπει να συμφωνήσουν να μετάσχουν στη σύμπραξη. Αν εισέλθει στον ανταγωνισμό ένας νέος (αποκαλούμενος «παρεκκλίνων») ή μη συνεργάσιμος προσφέρων, η διογκωση της τιμής θα γίνει αισθητή. Για να

εμποδίσουν αυτή την περίπτωση, οι συνωμότες μπορούν να πληρώσουν εξωτερικές εταιρείες να μην υποβάλουν προσφορά ή να χρησιμοποιήσουν πιο δυναμικά μέσα για να αποθαρρύνουν τη συμμετοχή τους. Οι συνωμότες μπορούν επίσης να εξαναγκάσουν τους προμηθευτές και τους υπεργολάβους να μη συνάψουν συμφωνία με μη συνεργαζόμενες εταιρείες, προκειμένου να προστατεύσουν το μονοπώλιό τους.

Εναλλαγή των προσφορών

Οι «συνωμότες» υποβάλλουν συμπληρωματικές προσφορές ή δεν υποβάλλουν προσφορά, έτσι ώστε να επιτρέψουν σε κάθε προσφέροντα να υποβάλει τη χαμηλότερη προσφορά σε εναλλασσόμενη βάση. Η εναλλαγή μπορεί να βασίζεται στη γεωγραφική περιοχή – ένας εργολήπτης οδικών έργων αναλαμβάνει όλες τις εργασίες σε μια περιφέρεια, άλλος στην επόμενη – ή κατά είδος εργασιών ή κατά χρόνο κτλ.

Κατανομή της αγοράς

Οι συνεργαζόμενες εταιρείες μπορεί να κατανείμουν τις αγορές ή τις γραμμές προϊόντων και να συμφωνήσουν να μην ανταγωνίζονται ο ένας στον τομέα του άλλου, ή να το πράξουν με συμπαιγνιακά μέτρα, όπως με την υποβολή μόνο συμπληρωματικών προσφορών. Μερικές φορές μπορεί υπάλληλοι να εμπλέκονται σε συστήματα υποβολής προσυνεννοημένων προσφορών – κάποιες φορές με οικονομικό συμφέρον στις «ανταγωνιζόμενες» επιχειρήσεις – και να λαμβάνουν μερίδιο των διογκωμένων τιμών

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- η επιλεγείσα προσφορά είναι υπερβολικά υψηλή σε σύγκριση με τις εκτιμήσεις κόστους, τους δημοσιευθέντες καταλόγους τιμών, παρόμοιες εργασίες ή υπηρεσίες, ή τις μέσες τιμές του κλάδου και τις εύλογες τιμές της αγοράς,
- συνεχείς υψηλές τιμές από όλους τους προσφέροντες,
- οι τιμές προσφοράς μειώνονται όταν ένας νέος προσφέρων εισέρχεται στον ανταγωνισμό,
- εναλλαγή των επιλεγέντων υποψηφίων κατά περιφέρεια, έργο, είδος εργασιών,
- οι μη επιλεγέντες υποψήφιοι συνάπτουν συμφωνία ως υπεργολάβοι,
- ασυνήθη πρότυπα προσφορών (π.χ. οι προσφορές διαφέρουν κατά ακριβή ποσοστά, η επιλεγείσα προσφορά είναι μόλις μικρότερη από το κατώτατο όριο των αποδεκτών τιμών, είναι ακριβώς ίσες με την τιμή του

προϋπολογισμού, υπερβολικά υψηλές, συγκλίνουν υπερβολικά, αποκλίνουν υπερβολικά, είναι στρογγυλοί αριθμοί, ελλειπείς κτλ.)

- εμφανείς διασυνδέσεις μεταξύ των προσφερόντων, π.χ. κοινές διευθύνσεις, προσωπικό, αριθμοί τηλεφώνων κτλ.
- ο αντισυμβαλλόμενος περιλαμβάνει στην προσφορά του υπεργολάβους οι οποίοι ανταγωνίζονται για την κύρια σύμβαση,
- εργολήπτες που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα δεν υποβάλλουν προσφορά και γίνονται υπεργολάβοι ή ο υποβάλλων χαμηλή προσφορά αποσύρεται και γίνεται υπεργολάβος,
- ορισμένες εταιρείες πάντα υποβάλλουν ανταγωνιστικές μεταξύ τους προσφορές, ενώ άλλες δεν το κάνουν ποτέ,
- οι απορριφθέντες υποψήφιοι δεν μπορούν να εντοπιστούν στο Διαδίκτυο, στα επιχειρηματικά μητρώα, δεν διαθέτουν διεύθυνση κτλ. (με άλλα λόγια, είναι εικονικοί),
- αλληλογραφία ή άλλες ενδείξεις περί του ότι οι υποψήφιοι ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις τιμές, κατανέμουν περιοχές ή με οιονδήποτε άλλο τρόπο συνάπτουν ανεπίσημες συμφωνίες.

5.3. Μη ισόρροπη προσφορά

Σε αυτήν τη μορφή απάτης, το αρμόδιο για τις συμβάσεις προσωπικό παρέχει σε έναν ευνοούμενο υποψήφιο χρήσιμες πληροφορίες εκ των έσω, οι οποίες δεν είναι διαθέσιμες στους άλλους υποψηφίους, για παράδειγμα: ένα ή περισσότερα είδη που περιλαμβάνονται σε μια αίτηση υποβολής προσφορών δεν θα χρησιμοποιηθούν στη σύμβαση (ορισμένα είδη μπορεί επίσης εσκεμμένα να είναι ασαφή ή διφορούμενα, και ο ευνοούμενος υποψήφιος λαμβάνει οδηγίες για το πώς να απαντήσει). Οι πληροφορίες αυτές επιτρέπουν στην ευνοούμενη επιχείρηση να υποβάλει προσφορά με τιμή χαμηλότερη από εκείνη των άλλων προσφερόντων, προσφέροντας πολύ χαμηλή τιμή για το είδος που δεν θα συμπεριληφθεί στην τελική σύμβαση. Η μη ισόρροπη προσφορά είναι ένα από τα αποτελεσματικότερα συστήματα νόθευσης των προσφορών, δεδομένου ότι η χειραγώγηση δεν είναι τόσο εμφανής όσο στα άλλα δημοφιλή συστήματα, όπως οι αδικαιολόγητες αγορές από μία μόνο πηγή.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- οι προσφορές για συγκεκριμένα στοιχεία φαίνεται να είναι αδικαιολόγητα χαμηλές·
- γίνονται αλλαγές αμέσως μετά τις αναθέσεις των συμβάσεων, προκειμένου να διαγραφούν ή να τροποποιηθούν οι απαιτήσεις για συγκεκριμένα στοιχεία·

- τα στοιχεία των προσφορών είναι διαφορετικά από εκείνα της πραγματικής σύμβασης·
- ο προσφέρων έχει στενή επαφή με το αρμόδιο για τις συμβάσεις προσωπικό ή έλαβε μέρος στην κατάρτιση των προδιαγραφών.

5.4. Νοθευμένες προδιαγραφές:

Οι αιτήσεις για προσφορές ή προτάσεις ενδέχεται να περιέχουν προδιαγραφές που να έχουν καταρτιστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται στα προσόντα ενός συγκεκριμένου προσφέροντος ή τις οποίες μπορεί να ικανοποιήσει μόνο ένας προσφέρων. Αυτό είναι ιδιαίτερα συνηθισμένο στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών (ΤΠ) και σε άλλες τεχνικές συμβάσεις. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν υπερβολικά περιοριστικές προδιαγραφές για να αποκλειστούν άλλοι υποψήφιοι που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα ή για να δικαιολογηθούν αγορές από μία μόνο πηγή και να αποφευχθεί συνολικά ο ανταγωνισμός. Ένα πρότυπο νοθευμένων προδιαγραφών που ευνοεί έναν συγκεκριμένο εργολήπτη υποδηλώνει διαφθορά.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- λίγοι μόνο εργολήπτες ανταποκρίνονται στην πρόσκληση υποβολής προσφορών·
- ομοιότητα μεταξύ των προδιαγραφών και του προϊόντος ή των υπηρεσιών του επιλεγέντος υποψηφίου·
- καταγγελίες από άλλους υποψηφίους·
- οι προδιαγραφές είναι πολύ πιο περιοριστικές ή ελαστικές σε σχέση με παρόμοιες προηγούμενες προσκλήσεις υποβολής προσφορών·
- ασυνήθεις ή παράλογες προδιαγραφές·
- υψηλός αριθμός ανταγωνιστικών αναθέσεων σε έναν προμηθευτή·
- κοινωνικές ή προσωπικές επαφές μεταξύ του αρμόδιου για τις συμβάσεις προσωπικού και των προσφερόντων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας υποβολής προσφορών·
- ο αγοραστής καθορίζει ένα είδος χρησιμοποιώντας συγκεκριμένη εμπορική ονομασία και όχι τη γενική του περιγραφή.

5.5. Διαρροή στοιχείων των προσφορών

Το προσωπικό που είναι αρμόδιο για τις συμβάσεις, τον σχεδιασμό των έργων ή την αξιολόγηση των προσφορών, προκειμένου να βοηθήσει έναν ευνοούμενο υποψήφιο να καταρτίσει μια τεχνική ή οικονομική πρόταση, μπορεί να αφήσει να διαρρεύσουν εμπιστευτικές πληροφορίες, όπως οι

εκτιμώμενοι προϋπολογισμοί, οι προτιμώμενες λύσεις ή οι λεπτομέρειες των ανταγωνιστικών προσφορών.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- πλημμελείς έλεγχοι των διαδικασιών υποβολής προσφορών, π.χ. μη τήρηση των προθεσμιών.
- η επιλεγείσα προσφορά είναι μόλις χαμηλότερη από την αμέσως επόμενη χαμηλότερη προσφορά.
- ορισμένες προσφορές αποσφραγίστηκαν νωρίς.
- αποδοχή εκπρόθεσμων προσφορών.
- η εκπρόθεσμη προσφορά είναι η επιλεγείσα χαμηλότερη προσφορά.
- όλες οι προσφορές απορρίφθηκαν και ο διαγωνισμός για την ανάθεση της σύμβασης επαναλήφθηκε.
- ο επιλεγείς υποψήφιος επικοινωνεί σε ιδιωτικό επίπεδο με το αρμόδιο για τις συμβάσεις προσωπικό μέσω e-mail ή με άλλο τρόπο κατά τη διάρκεια της περιόδου υποβολής προσφορών.

5.6. Παραποίηση των προσφορών

Σε μια πλημμελώς ελεγχόμενη διαδικασία υποβολής προσφορών το προσωπικό που είναι αρμόδιο για τις συμβάσεις μπορεί να παραποιήσει τις προσφορές μετά τη λήψη τους, έτσι ώστε να εξασφαλίσει την επιλογή ενός ευνοούμενου υποψηφίου (αλλαγές προσφορών, «απώλεια» προσφορών, ακύρωση προσφορών για εικαζόμενα λάθη στις προδιαγραφές κτλ.).

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- καταγγελίες από προσφέροντες.
- πλημμελείς έλεγχοι και ανεπαρκείς διαδικασίες υποβολής προσφορών.
- ενδείξεις αλλαγών στις προσφορές μετά τη λήψη τους.
- ακύρωση προσφορών για λάθη.
- ένας υποψήφιος που διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα απορρίπτεται για αμφισβητήσιμους λόγους.
- ο διαγωνισμός για την ανάθεση της σύμβασης δεν επαναλήφθηκε, μολονότι οι προσφορές που ελήφθησαν ήταν λιγότερες από τον ελάχιστο αριθμό προσφορών.

5.7. Αδικαιολόγητες αναθέσεις σε μία μόνο πηγή

Αυτή η μορφή απάτης είναι συχνά αποτέλεσμα διαφθοράς, ιδίως αν ο τρόπος επαναλαμβάνεται και αμφισβητείται. Τέτοιες αναθέσεις μπορούν να γίνονται με διαχωρισμό των αγορών (προμηθειών) για να αποφεύγονται τα κατώτατα όρια ανταγωνιστικών προσφορών, με πλαστογράφιση δικαιολογητικών αγοράς από μία μόνο πηγή, με κατάρτιση πολύ περιοριστικών προδιαγραφών, καθώς και με την παράταση προηγούμενων συμβάσεων αντί για την προκήρυξη νέας πρόσκλησης υποβολής προσφορών.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- αναθέσεις σε μία μόνο πηγή επάνω ή μόλις κάτω από τα κατώτατα όρια ανταγωνιστικών προσφορών·
- πρώην ανταγωνιστικές προμήθειες καθίστανται μη ανταγωνιστικές·
- διαχωρισμός αγορών για να αποφεύγονται τα κατώτατα όρια ανταγωνιστικών προσφορών·
- η πρόσκληση υποβολής προσφορών ταχυδρομήθηκε μόνο σε έναν πάροχο υπηρεσιών.

5.8. Διαχωρισμός αγορών

Το προσωπικό που είναι αρμόδιο για τις συμβάσεις μπορεί να διαχωρίσει μια αγορά (προμήθεια) σε δύο ή περισσότερες εντολές ή συμβάσεις αγοράς για να αποφευχθεί ο ανταγωνισμός ή ο έλεγχος από ανώτερα διευθυντικά στελέχη. Για παράδειγμα, αν το κατώτατο όριο είναι 250.000 ευρώ, μια ενιαία σύμβαση αγαθών και υπηρεσιών ύψους 275.000 ευρώ μπορεί να διαχωριστεί σε δύο συμβάσεις – μία για τις προμήθειες ύψους 150.000 ευρώ και η άλλη ύψους 125.000 ευρώ – για να αποφευχθεί η υποβολή προσφορών. Ο διαχωρισμός αγορών (ο οποίος συχνά ονομάζεται «σαλαμοποίηση») μπορεί να υποδηλώνει διαφθορά ή άλλα συστήματα απάτης από πλευράς ενός υπαλλήλου αρμόδιου για τις αγορές.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- δύο οι περισσότερες διαδοχικές, σχετιζόμενες προμήθειες από τον ίδιο αντισυμβαλλόμενο μόλις κάτω από τα κατώτατα όρια ανταγωνιστικών προσφορών ή από τα όρια του ανώτερου επιπέδου αναθεώρησης·
- αδικαιολόγητος διαχωρισμός αγορών, π.χ. ξεχωριστές συμβάσεις για την εργασία και τα υλικά, καθεμία από τις οποίες είναι κάτω από τα κατώτατα όρια υποβολής προσφορών·
- διαδοχικές αγορές μόλις κάτω από τα κατώτατα όρια.

5.9. Αλληλεπικάλυψη συμβάσεων

Ένας αντισυμβαλλόμενος με πολλαπλές παρόμοιες εντολές εργασιών μπορεί να χρεώνει το ίδιο κόστος, αμοιβές ή δαπάνες προσωπικού σε πολλές από τις εντολές, με συνέπεια την υπερτιμολόγηση.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- παρόμοια τιμολόγια υποβάλλονται για διαφορετικά έργα ή συμβάσεις·
- ο αντισυμβαλλόμενος εκδίδει τιμολόγια για περισσότερα από ένα έργα για την ίδια χρονική περίοδο.

5.10. Εσφαλμένος καταλογισμός δαπανών

Ένας αντισυμβαλλόμενος μπορεί να διαπράξει απάτη χρεώνοντας εκ προθέσεως μη αποδεκτές ή παράλογες δαπάνες ή που δεν μπορούν να καταβληθούν, άμεσα ή έμμεσα, σε μια σύμβαση. Το κόστος εργασίας μπορεί ευκολότερα να αποτελέσει αντικείμενο εσφαλμένου καταλογισμού δαπανών απ' ό,τι οι υλικές δαπάνες, επειδή η εργασία των απασχολουμένων μπορεί θεωρητικά να χρεωθεί σε οποιαδήποτε σύμβαση. Το κόστος εργασίας μπορεί να παραποιηθεί με τη δημιουργία εικονικών φύλλων χρόνου εργασίας, με την αλλοίωση των φύλλων χρόνου εργασίας ή των συνοδευτικών εγγράφων τεκμηρίωσης ή απλά με την έκδοση τιμολογίων για διογκωμένο κόστος εργασίας χωρίς συνοδευτικά έγγραφα τεκμηρίωσης.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- υπερβολικές ή ασυνήθεις δαπάνες εργασίας·
- οι δαπάνες εργασίας δεν ανταποκρίνονται στην πρόοδο της σύμβασης·
- εμφανείς αλλαγές στα φύλλα χρόνου εργασίας·
- δεν μπορούν να βρεθούν τα φύλλα χρόνου εργασίας·
- οι ίδιες υλικές δαπάνες χρεώνονται σε περισσότερες από μία συμβάσεις·
- χρέωση έμμεσων δαπανών ως άμεσων δαπανών.

5.11. Εσφαλμένη τιμολόγηση

Εσφαλμένη τιμολόγηση συμβαίνει σε συμβάσεις αν οι αντισυμβαλλόμενοι δεν υποβάλλουν επίκαιρα, πλήρη και ακριβή στοιχεία σχετικά με το κόστος ή την τιμολόγηση στις οικονομικές προσφορές τους, με συνέπεια αυξημένη τιμή σύμβασης.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ο αντισυμβαλλόμενος αρνείται, καθυστερεί ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει έγγραφα τεκμηρίωσης για τις δαπάνες·
- ο αντισυμβαλλόμενος παρέχει ανεπαρκή ή ελλιπή τεκμηρίωση·
- μη ενημερωμένες πληροφορίες τιμολόγησης·
- εμφανώς υψηλές τιμές σε σύγκριση με παρόμοιες συμβάσεις, καταλόγους τιμών ή μέσους όρους του κλάδου·

5.12. Μη τήρηση των προδιαγραφών της σύμβασης

Οι αντισυμβαλλόμενοι που δεν τηρούν τις προδιαγραφές της σύμβασης και εν γνώσει τους υποστηρίζουν ότι τις έχουν τηρήσει διαπράττουν απάτη. Παραδείγματα τέτοιων συστημάτων περιλαμβάνουν τη χρήση οικοδομικών υλικών κατώτερων των προβλεπόμενων προτύπων, εξοπλισμού χαμηλότερης ποιότητας, πλημμελή εκτέλεση έργων οδοποιίας κτλ. Το κίνητρο, φυσικά, είναι η αύξηση των κερδών μέσω της περικοπής του κόστους ή η αποφυγή της καταβολής ποινικών ρητρών για τη μη τήρηση των προθεσμιών κτλ. Πολλές τέτοιες μορφές απάτης είναι δύσκολο να εντοπιστούν χωρίς αυστηρές επιθεωρήσεις ή ελέγχους από ανεξάρτητους ειδικούς εμπειρογνώμονες. Εντούτοις, οι αντισυμβαλλόμενοι που διέπραξαν την απάτη ενδέχεται να επιδιώξουν να δωροδοκήσουν τους επιθεωρητές.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ασυμφωνία μεταξύ των αποτελεσμάτων των ελέγχων και των επιθεωρήσεων, αφενός, και των συμβατικών απαιτήσεων και προδιαγραφών, αφετέρου·
- απουσία εγγράφων ή πιστοποιητικών ελέγχων ή επιθεωρήσεων·
- χαμηλή ποιότητα, χαμηλή απόδοση και υψηλός αριθμός καταγγελιών·
- ενδείξεις από τα αρχεία δαπανών του αντισυμβαλλομένου ότι ο αντισυμβαλλόμενος π.χ. δεν αγόρασε τα απαιτούμενα για τις εργασίες υλικά, δεν έχει στην κατοχή του ή δεν μίσθωσε τον απαιτούμενο για τις εργασίες εξοπλισμό ή δεν διέθεσε το απαιτούμενο επιτόπιο προσωπικό (σημ.: αυτό το είδος διασταυρούμενου ελέγχου μπορεί να είναι πολύτιμο).

5.13. Ψευδή, διογκωμένα ή διπλά τιμολόγια

Ένας αντισυμβαλλόμενος μπορεί εκ προθέσεως να υποβάλει ψευδή, διογκωμένα ή διπλά τιμολόγια, ενεργώντας είτε μόνος είτε σε συνεργασία με το αρμόδιο για τις συμβάσεις προσωπικό, λόγω διαφθοράς.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- τα τιμολογηθέντα αγαθά ή υπηρεσίες δεν μπορούν να εντοπιστούν στο λεπτομερή κατάλογο υλικών ή να καταλογιστούν·

- δεν υπάρχει απόδειξη παραλαβής για τιμολογηθέντα αγαθά ή υπηρεσίες·
- αμφισβητήσιμη ή ανύπαρκτη εντολή αγοράς για τιμολογηθέντα αγαθά ή υπηρεσίες·
- από τα αρχεία του αντισυμβαλλομένου δεν προκύπτει ότι εκτελέστηκαν οι εργασίες ή ότι πραγματοποιήθηκαν οι απαιτούμενες δαπάνες·
- οι τιμολογηθείσες τιμές, τα ποσά, οι περιγραφές ή τα στοιχεία των ειδών υπερβαίνουν τα είδη, τις εντολές αγοράς, τα αρχεία παραλαβής, το λεπτομερή κατάλογο ή τα αρχεία χρήσης της σύμβασης, ή δεν συμφωνούν με αυτά·
- πολλαπλά τιμολόγια με το ίδιο ποσό, αριθμό τιμολογίου, ημερομηνία κτλ·
- διαδοχικές υπεργολαβίες·
- πληρωμές μετρητών·
- πληρωμές σε υπεράκτιες εταιρείες.

5.14. Εικονικοί πάροχοι υπηρεσιών

α) Ένας υπάλληλος μπορεί να εγκρίνει πληρωμές σε έναν εικονικό πωλητή προκειμένου να υπεξαιρέσει κεφάλαια. Το σύστημα είναι εξαιρετικά σύνηθες σε περιπτώσεις απουσίας διαχωρισμού καθηκόντων μεταξύ εντολής αγοράς, παραλαβής και πληρωμής.

β) Οι αντισυμβαλλόμενοι μπορεί να δημιουργήσουν εικονικές εταιρείες προκειμένου να υποβάλουν συμπληρωματικές προσφορές σε συστήματα υποβολής προσυνεννοημένων προσφορών όσον αφορά την υποβολή προσφορών, να διογκώσουν το κόστος ή απλά να εκδώσουν εικονικά τιμολόγια. Η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτοί που διαπράττουν απάτη έχουν την τάση να χρησιμοποιούν ονόματα εταιρειών που είναι παρόμοια με τα ονόματα πραγματικών εταιρειών.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ο πάροχος υπηρεσιών δεν μπορεί να βρεθεί σε κανέναν τηλεφωνικό κατάλογο, στο Διαδίκτυο, στο Google ή σε άλλες μηχανές αναζήτησης κτλ.
- η διεύθυνση του παρόχου υπηρεσιών δεν μπορεί να βρεθεί·
- ο πάροχος υπηρεσιών παρουσιάζει εσφαλμένη διεύθυνση ή αριθμό τηλεφώνου·
- χρησιμοποιείται υπεράκτια εταιρεία.

5.15. Υποκατάσταση προϊόντων

Η υποκατάσταση προϊόντων αναφέρεται στην υποκατάσταση, χωρίς να το γνωρίζει ο αγοραστής, των ειδών που καθορίζονται στη σύμβαση με είδη χαμηλότερης ποιότητας. Στη χειρότερη περίπτωση, η υποκατάσταση προϊόντων μπορεί να απειλήσει τη ζωή, π.χ. ατέλειες σε υποδομές ή κτίρια. Η υποκατάσταση είναι ιδιαίτερα ελκυστική σε συμβάσεις που προβλέπουν ακριβά υλικά υψηλού επιπέδου τα οποία μπορούν να αντικατασταθούν από πολύ λιγότερο ακριβά προϊόντα με παρόμοια εμφάνιση. Η υποκατάσταση συχνά πραγματοποιείται σε συστατικά μέρη που δεν μπορούν να εντοπιστούν εύκολα. Ειδικά διαμορφωμένα δείγματα μπορεί επίσης να υποβληθούν για έλεγχο με σκοπό την εξαπάτηση.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ασυνήθης ή γενική συσκευασία: συσκευασία, χρώματα ή σχεδιασμός διαφορετικά από τα προβλεπόμενα·
- ασυμφωνία μεταξύ της αναμενόμενης εμφάνισης και της πραγματικής εμφάνισης·
- οι αριθμοί αναγνώρισης του προϊόντος διαφέρουν από τους δημοσιευμένους αριθμούς ή τους αριθμούς καταλόγων ή το σύστημα αρίθμησης·
- άνω του μέσου όρου αριθμός σφαλμάτων δοκιμών ή λειτουργίας, πρόωρες αντικαταστάσεις ή υψηλό κόστος συντήρησης ή επισκευής·
- τα πιστοποιητικά συμμόρφωσης έχουν υπογραφεί από άτομο που δεν έχει επαρκή προσόντα ή τη σχετική αρμοδιότητα·
- σημαντική διαφορά μεταξύ του εκτιμώμενου και του πραγματικού κόστους για τα υλικά·
- ο αντισυμβαλλόμενος έχει καθυστερήσει στην εκτέλεση του έργου, αλλά καλύπτει γρήγορα την εν λόγω καθυστέρηση·
- ασυνήθεις ή διαγραφμένοι αύξοντες αριθμοί· οι αύξοντες αριθμοί δεν συνάδουν με το σύστημα αρίθμησης του νόμιμου κατασκευαστή·
- οι αριθμοί ή οι περιγραφές των ειδών των τιμολογίων ή των λεπτομερών καταλόγων δεν συμπίπτουν με τα στοιχεία των εντολών αγοράς.

5.16. Πραγματικό εργατικό κόστος

Χωρίς οποιαδήποτε εξωτερική ανεξάρτητη ή φυσική επαλήθευση, η εργασία μπορεί πολύ εύκολα να παραποιηθεί. Ένας εργολήπτης θα μπορούσε εσκεμμένα να ισχυριστεί ψευδώς ότι εκτέλεσε κάποιες εργασίες, άμεσα και έμμεσα. Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν και κατά πόσον ο χρόνος εργασίας του

εργαζομένου καταλογίστηκε σωστά στο έργο στο οποίο πράγματι εργάστηκε. (Μπορεί να μην υπάρχουν έγγραφα τρίτων μερών, όπως τιμολόγια, εντολές αγοράς κτλ., που να τεκμηριώνουν το κόστος εργασίας).

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- ιδιόμορφος τρόπος καταλογισμού δαπανών·
- αιφνίδιες, σημαντικές μεταβολές στον καταλογισμό δαπανών·
- μείωση των δαπανών σε έργα/συμβάσεις καθ' υπέρβαση ή κοντά στα ανώτατα όρια·
- καταλογισμός δυσανάλογου ποσοστού εργαζομένων στις έμμεσες δαπάνες·
- ανακατάταξη μεγάλου αριθμού εργαζομένων από τις άμεσες στις έμμεσες δαπάνες ή αντίστροφα·
- συνεχής ανακατάταξη των ίδιων εργαζομένων από τις άμεσες στις έμμεσες δαπάνες ή αντίστροφα·
- πλημμελείς εσωτερικοί έλεγχοι των εργατικών δαπανών, όπως: τα φύλλα χρόνου εργασίας των εργαζομένων υπογράφονται εκ των προτέρων, τα φύλλα χρόνου εργασίας των εργαζομένων συμπληρώνονται από τον εποπτεύοντα, τα φύλλα χρόνου εργασίας συμπληρώνονται με μολύβι ή τα φύλλα χρόνου εργασίας συμπληρώνονται στο τέλος της περιόδου πληρωμής·
- οι πραγματικές ώρες και ευρώ συμπίπτουν συνεχώς ή προσεγγίζουν τα προϋπολογισθέντα ποσά·
- χρήση διορθωτικών καταχωρίσεων στα αναλυτικά ημερολόγια, προκειμένου να μεταβληθεί το κόστος μεταξύ συμβάσεων, E&A, εμπορικών εργασιών·
- σημαντικές αυξήσεις ή μειώσεις στις καταχωρίσεις δαπανών ευαίσθητων λογαριασμών·
- ο χρόνος του εργαζομένου καταχωρίζεται διαφορετικά από ό,τι τα σχετικά έξοδα ταξιδιού.

5.17. Μη αμειφθείσες υπερωρίες

Ένας εργολήπτης θα μπορούσε εσκεμμένα να δηλώσει ψευδείς υπερωρίες όταν συνήθως δεν χορηγείται ανεπίσημη αντιστάθμιση για επιπλέον ώρες, όπως ο πρόσθετος χρόνος ανάπαυσης. Το κρίσιμο ζήτημα είναι αν και κατά πόσον ο χρόνος εργασίας του εργαζομένου καταλογίστηκε σωστά στο έργο

στο οποίο πράγματι εργάστηκε. Δεν υπάρχουν έγγραφα τεκμηρίωσης τρίτων μερών.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- το αμειβόμενο προσωπικό υποχρεούται να καλύπτει μεγάλο αριθμό μη αμειβόμενων υπερωριών στο πλαίσιο ποικίλων έργων, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα·
- οι μισθωτοί εργαζόμενοι καταλογίζουν μόνο τις κανονικές ώρες που εργάστηκαν κατά τη διάρκεια οιασδήποτε ημέρας για μεγάλο χρονικό διάστημα·
- ύπαρξη ενός μοντέλου μη αμειβομένων υπερωριών κατευθυνόμενου από τη διοίκηση, με πριμοδότηση για τον υπάλληλο με βάση τις επιπλέον ώρες που εργάστηκε·
- συμβάσεις/έργα καθ' υπέρβαση, με εργασία μόνο κατά τη διάρκεια μη αμειβομένων ωρών.

5.18. Υπηρεσίες παροχής συμβουλών/επαγγελματικές υπηρεσίες

Οι υπηρεσίες υποστηρίχθηκαν δεόντως με λεπτομερείς συμφωνίες παροχής συμβουλών, τιμολόγια και εκθέσεις. Τα θέματα που καλύφθηκαν ήταν σχετικά με τις δραστηριότητες του αντισυμβαλλομένου και παρείχαν κατάλληλες συστάσεις για τη βελτίωση της αποδοτικότητας ορισμένων δραστηριοτήτων. Ο αντισυμβαλλόμενος εφάρμοσε τις περισσότερες από τις συστάσεις. Οι εφαρμοστέες συμφωνίες περιελάμβαναν το αναγκαίο επίπεδο λεπτομέρειας και οι αμοιβές θεωρήθηκαν λογικές. Εντούτοις, για ορισμένες συμβαλλόμενες εταιρείες, οι υπηρεσίες τους δεν είχαν χρησιμοποιηθεί προηγουμένως. Οι συμφωνίες δεν διευκρίνιζαν με σαφήνεια ποιες υπηρεσίες έπρεπε να παράσχουν οι εταιρείες. Ωστόσο, ανέφεραν λεπτομερώς ποιος θα παρείχε τις υπηρεσίες και προσδιόριζαν τη σχετική ωριαία αμοιβή. Δεν υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τα προσόντα των εμπλεκόμενων ατόμων. Οι αμοιβές ήταν υψηλότερες για τις εν λόγω νέες εταιρείες. Ο εκπρόσωπος της εταιρείας δεν μπορούσε να δικαιολογήσει τις υψηλότερες αμοιβές ούτε να εξηγήσει με περισσότερες λεπτομέρειες τις υπηρεσίες που έπρεπε να παρασχεθούν. Επιπλέον, τα τιμολόγια των εν λόγω εταιρειών για τις υπηρεσίες που είχαν παράσχει ήταν ασαφή και απλώς παρέπεμπαν στη συμφωνία. Η δαπάνη παρουσιαζόταν ως ένα κατ' αποκοπή ποσό, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις όσον αφορά τις ώρες που δαπανήθηκαν, την ωριαία αμοιβή, τα έξοδα ταξιδιού ή άλλα έξοδα. Δεν υπήρχαν διαθέσιμες εκθέσεις σχετικά με τα ταξίδια ή άλλες συνοπτικές εκθέσεις. Δεν υπήρχαν διαθέσιμες πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τις εν λόγω εταιρείες. Ο ανάδοχος δεν ήταν σε θέση να παράσχει οποιαδήποτε άλλη πληροφορία πέραν των προφορικών διαβεβαιώσεων περί των υπηρεσιών που είχαν παρασχεθεί. Τέλος, στα τιμολόγια αναφερόταν μια ταχυδρομική θυρίδα ως διεύθυνση

αλληλογραφίας και οι εν λόγω εταιρείες δεν ήταν εγγεγραμμένες στον τηλεφωνικό κατάλογο.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- δεν υπάρχουν επίσημες υπογεγραμμένες συμφωνίες ή συμβάσεις· εντούτοις, καταβάλλονται μεγάλα ποσά για «παρασχεθείσες υπηρεσίες» βάσει τιμολογίων με λίγες διευκρινίσεις·
- υπάρχουν επίσημες συμφωνίες ή συμβάσεις, αλλά είναι ασαφείς ως προς τις υπηρεσίες που πρέπει να παρασχεθούν, και δεν υπάρχει κανένα άλλο συνοδευτικό έγγραφο, όπως λεπτομερή τιμολόγια, εκθέσεις ταξιδιών ή μελέτες, που να αιτιολογεί της δαπάνες·
- οι υπηρεσίες για τις οποίες καταβλήθηκε αμοιβή χρησιμοποιήθηκαν για την παράνομη λήψη, διάδοση ή χρήση πληροφοριών ή στοιχείων που προστατεύονται από νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις·
- οι υπηρεσίες για τις οποίες καταβλήθηκε αμοιβή είχαν ως σκοπό τον αθέμιτο επηρεασμό του περιεχομένου ενός αιτήματος, την αξιολόγηση μιας πρότασης ή προσφοράς, την επιλογή των πηγών για την ανάθεση ή τη διαπραγμάτευση μιας σύμβασης, τροποποίησης ή αξίωσης. Δεν έχει σημασία αν η ανάθεση είναι από τον κύριο αντισυμβαλλόμενο ή οιονδήποτε τρίτο υπεργολάβο - οι υπηρεσίες για τις οποίες πληρώθηκε αμοιβή ελήφθησαν ή παρασχέθηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε παραβιάστηκε νομοθετική ή κανονιστική ρύθμιση που απαγορεύει τις αθέμιτες επιχειρηματικές πρακτικές ή τη σύγκρουση συμφερόντων.

5.19. Κατηγορίες εργασιών

Η πρόταση ενός αντισυμβαλλομένου για ανανέωση μιας σύμβασης Χ&Υ (σύμβαση βάσει χρόνου και υλικών), η οποία είχε ανατεθεί σε ετήσια βάση για τα τελευταία δύο έτη, κατέδειξε ότι οι καταβληθείσες ωριαίες αμοιβές ήταν κατά πολύ χαμηλότερες από ό,τι οι προταθείσες, εκτός από τη διοικητική κατηγορία. Η αρχική πρόταση προέβλεπε τη χρησιμοποίηση πλήρους εργατικού δυναμικού όταν υποβλήθηκαν οι προσφορές για την ανάληψη της σύμβασης. Μετά την ανάθεση της σύμβασης, ο αντισυμβαλλόμενος προσέλαβε/χρησιμοποίησε εργαζομένους με αμοιβές χαμηλότερες από τις προτεινόμενες. Τα προσόντα ορισμένων από τους νεοπροσληφθέντες εργαζομένους ήταν χαμηλότερα από τα απαιτούμενα στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Ο αντισυμβαλλόμενος είχε τοποθετήσει πολλούς από τους νεοπροσληφθέντες εργαζομένους σε κατηγορίες εργασιών για τις οποίες δεν διέθεταν τα κατάλληλα προσόντα.

Ιδιαίτερα κρίσιμοι δείκτες απάτης (red flags):

- σημαντικές διαφορές μεταξύ προτεινόμενου και πραγματικού μοναδιαίου κόστους ή ποσοτήτων χωρίς αντίστοιχες αλλαγές στην έκταση των εργασιών ή στα απαιτούμενα προσόντα·
- η τιμολόγηση ανά εργασία είναι συνεχώς στο ανώτατο όριο που προβλέπεται στη σύμβαση. Θα δικαιολογούνταν εξαίρεση αν η σύμβαση/εντολή εργασίας καθορίζει πόσες ώρες πρέπει να χρεωθούν.
- συγκεκριμένα άτομα που προτάθηκαν ως «βασικοί υπάλληλοι» δεν εργάζονται στο πλαίσιο της σύμβασης·
- οι προταθείσες εργασίες δεν βασίζονται στο υπάρχον εργατικό δυναμικό. Απαιτούνται μαζικές νέες προσλήψεις. Τα ποσοστά νέων προσλήψεων είναι σημαντικά χαμηλότερα από τα προταθέντα·
- οι δεξιότητες των εργαζομένων δεν είναι σύμφωνες με τις απαιτούμενες δεξιότητες που προβλέπονται για την κατηγορία εργασιών στην οποία χρησιμοποιούνται ή με τις απαιτήσεις της σύμβασης·
- οι εργαζόμενοι που συνήθως αμείβονται έμμεσα από την εταιρεία αμείβονται άμεσα στο πλαίσιο της σύμβασης·
- ο χρόνος εργασίας των εταίρων, των υπευθύνων, των εποπτευόντων και άλλων εργαζομένων δεν χρεώνεται σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης ή με τις καθιερωμένες λογιστικές πολιτικές και διαδικασίες της εταιρείας.

5.20. Ασκήσεις

Εντοπίστε όσο το δυνατόν περισσότερους ιδιαίτερα κρίσιμους δείκτες απάτης στις ακόλουθες μελέτες περίπτωσης:

Μελέτη περίπτωσης 1

Ένας δήμος, ενεργώντας ως τελικός δικαιούχος, έλαβε επιδότηση για την ανακαίνιση και συντήρηση ενός παλαιού ιστορικού κτιρίου. Ανέθεσε την εκτέλεση των εργασιών σε ανάδοχο εταιρεία. Ωστόσο, η σύμβαση που υπογράφηκε μεταξύ του τελικού δικαιούχου και του αναδόχου προέβλεπε την ανακαίνιση του κτιρίου και τη μετατροπή του σε ξενοδοχείο.

Ως εκ τούτου, σε αντίθεση με ό, τι είχε δηλωθεί από τον τελικό δικαιούχο και κατά παράβαση της πρόσκλησης υποβολής προσφορών και του στόχου του επιχειρησιακού προγράμματος, η επιδότηση χρησιμοποιήθηκε για τη μετατροπή του κτιρίου σε ξενοδοχείο και όχι για τη διατήρηση της κληρονομιάς. Επιπλέον, ο τελικός δικαιούχος υπέβαλε πλαστά τιμολόγια στη διαχειριστική αρχή, προκειμένου να διογκώσει το κόστος του έργου.

Τρόπος λειτουργίας: Ο δήμος υπέβαλε αίτηση στη διαχειριστική αρχή για την επιδότηση της ανακαίνισης ενός παλαιού ιστορικού κτιρίου.

Ωστόσο, η αίτηση αυτή συνοδευόταν από ψευδείς δηλώσεις και πλαστά έγγραφα με τα οποία ο αιτών προσπάθησε να αποδείξει ότι πληρούσε όλα τα κριτήρια επιλεξιμότητας που έθετε η πρόσκληση υποβολής προτάσεων. Οι ψευδείς δηλώσεις αφορούσαν την κυριότητα του οικοπέδου και του κτιρίου που επρόκειτο να ανακαινιστεί, καθώς και τον πραγματικό σκοπό του έργου (τη μετατροπή ενός παλαιού ιστορικού κτιρίου σε ξενοδοχείο και όχι τη διατήρηση της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς). Λόγω της πολιτικής πίεσης που ασκήθηκε στη διαχειριστική αρχή από εκπροσώπους του δήμου, και των πλαστών εγγράφων που κατατέθηκαν, η χρηματοδότηση του έργου εγκρίθηκε. Ο τελικός δικαιούχος ανέθεσε τις εργασίες σε μια ανάδοχο εταιρεία στην οποία, ωστόσο, είχαν οικονομικό συμφέρον οι κυριότεροι, καθώς και άλλοι εκπρόσωποι του δήμου. Τέλος, κατά το στάδιο της υλοποίησης του έργου, ο τελικός δικαιούχος κατέθεσε πλαστά τιμολόγια, τα οποία εξέδωσε ο ανάδοχος με στόχο τη διόγκωση του κόστους του έργου.

Μελέτη περίπτωσης 2

Ένας τελικός δικαιούχος (συνεταιριστική επιχείρηση την οποία θέσπισαν αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης) λαμβάνει επιδότηση για την κατασκευή ενός έργου και διορίζει ένα φυσικό πρόσωπο ως διαχειριστή του έργου. Ο διαχειριστής του έργου είναι επιφορτισμένος με όλες τις εξουσίες του τελικού δικαιούχου, χωρίς, ωστόσο, ο τελικός δικαιούχος να λαμβάνει μέτρα για τον έλεγχο ή την παρακολούθηση της δραστηριότητάς του. Οι εργασίες για την υλοποίηση του έργου ανατέθηκαν σε ανάδοχο εταιρεία στην οποία, ωστόσο, ο διαχειριστής του έργου έχει σχετικό οικονομικό συμφέρον, δεδομένου ότι είναι ο κύριος μέτοχος. Ως εκ τούτου, το πρόσωπο που διορίστηκε από τον τελικό δικαιούχο ως διαχειριστής του έργου και ο ανάδοχος του τελικού δικαιούχου είχαν συμφέροντα που έρχονταν σε σύγκρουση με αυτά του τελικού δικαιούχου.

Η σύγκλιση συμφερόντων μεταξύ του διαχειριστή του έργου και της αναδόχου εταιρείας, σε συνδυασμό με την απουσία ελέγχων σχετικά με τη δραστηριότητα του διαχειριστή του έργου, επέτρεψε ενέργειες, οι οποίες δεν ήταν σύμφωνες με τη σύμβαση που είχε συναφθεί μεταξύ του τελικού

δικαιούχου και του αναδόχου και οι οποίες συνέβαλαν στη μεγιστοποίηση του κέρδους της αναδόχου εταιρείας.

Τρόπος λειτουργίας: Στο στάδιο της ανάθεσης της επιδότησης, ο τελικός δικαιούχος άσκησε πίεση στη διαχειριστική αρχή για τη χρηματοδότηση ενός συγκεκριμένου έργου. Η άσκηση πίεσης διευκολύνθηκε από την ειδική φύση του τελικού δικαιούχου (τοπική αυτοδιοίκηση), ο οποίος είχε ισχυρή πολιτική επιρροή. Μετά την ανάθεση του έργου, ο τελικός δικαιούχος διόρισε έναν διαχειριστή του έργου για την υλοποίησή του. Ο διαχειριστής του έργου - έχοντας την πλήρη ικανότητα να ενεργεί για λογαριασμό του τελικού δικαιούχου - αφενός ανέθεσε τις εργασίες σε ανάδοχο εταιρεία, η οποία σε μεγάλο βαθμό ανήκε σε αυτόν και, αφετέρου μεγιστοποίησε το κέρδος της αναδόχου εταιρείας αποκρύπτοντας τη μη συμμόρφωση με τους όρους της σύμβασης που υπογράφηκε μεταξύ του αναδόχου και του τελικού δικαιούχου.

6. Εργαλεία

Η παρούσα ενότητα παρέχει μια γρήγορη επισκόπηση ορισμένων απλών ελέγχων που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν, για την επαλήθευση ενός ιδιαίτερα κρίσιμου δείκτη απάτης. Σκοπός του εγχειριδίου δεν είναι ούτε να σας παράσχει εργαλεία έρευνας, ούτε να σας επιβαρύνει με πρόσθετες διαδικασίες, αλλά να σας δώσει μια ιδέα για γρήγορους ελέγχους που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν είτε για την επιβεβαίωση είτε για τον αποκλεισμό της υπόνοιας για απάτη.

Ο διαπράττων μια απάτη πρέπει να δημιουργήσει μια παράλληλη πραγματικότητα και να σας πείσει ότι η πραγματικότητα του είναι η αληθινή. Δεν έχει σημασία, ωστόσο, πόσο σύνθετες είναι οι δομές που χρησιμοποιεί, καθώς έχουν πάντα ένα ελάττωμα - δεν είναι πραγματικές. Θα υπάρχουν αρκετά ή πολλά σημεία στα σενάρια τους, τα οποία θα είναι εύλογα, αλλά θα υπάρχουν και σημεία που θα είναι εκτός πραγματικότητας.

Όσο πιο πολύπλοκο είναι ένα σύστημα, τόσο περισσότερο κοστίζει η δημιουργία και λειτουργία του. Ως εκ τούτου, οι απάτες που αποσκοπούν σε μεγαλύτερο κέρδος απαιτούν πιο εξελιγμένες λειτουργίες συγκαλύψης. Αυτό δεν αποκλείει να βρείτε λύσεις χαμηλού κόστους σε απάτες μεγάλης αξίας, αλλά συνήθως συμβαίνει το αντίθετο. Περίπλοκα συστήματα που απαιτούν πολλούς παράγοντες και πόρους δημιουργούν ενδείξεις για απάτη μεγάλης αξίας. Κανείς δεν θα εγκαταστήσει περίπλοκα συστήματα για να καταχραστεί μικροποσά, εκτός αν πρόκειται για ένα επαναλαμβανόμενο σύστημα το οποίο μπορεί να αποφέρει σημαντικά κέρδη. Υπενθυμίζεται ότι όσοι διαπράττουν απάτη λειτουργούν σαν επιχειρήσεις που υπολογίζουν τα εισοδήματά τους.

6.1. Εταιρεία

Το πρώτο επίπεδο ελέγχου θα πρέπει να εξετάσει τις επιχειρήσεις, είτε πρόκειται για τους δικαιούχους είτε για τους υπεργολάβους: Υπάρχουν πραγματικά; Είναι ενεργοί στην αγορά; Είναι γνωστές και καταξιωμένες εταιρείες στον χώρο τους; Το καλύτερο εργαλείο για να ξεκινήσει η έρευνα είναι η αναζήτηση της εγγραφής μιας εταιρείας στο σχετικό μητρώο μιας δεδομένης χώρας. Δεδομένου ότι οι κανονισμοί διαφέρουν μεταξύ των χωρών, οι πληροφορίες που διατίθενται στα εν λόγω μητρώα διαφέρουν. Ωστόσο, δίδεται συνήθως πρόσβαση στα βασικά στοιχεία.

Μια πολύ καλή επισκόπηση των εμπορικών επιμελητηρίων παγκοσμίως είναι η ακόλουθη:

<http://www.companieshouse.gov.uk/links/introduction.shtml#reg>

Κατά τον έλεγχο των πληροφοριών μιας εταιρείας, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον τόπο όπου είναι εγκατεστημένη. Σε ορισμένες περιπτώσεις κρίνεται σκόπιμη η χρήση της προβολής οδού στο Google

προκειμένου να ελεγχθεί αν ένα κτίριο με δεδομένη διεύθυνση υφίσταται και αν υπάρχει επιγραφή της εταιρείας στην είσοδο.

Κατά τον έλεγχο των πληροφοριών μιας εταιρείας, οι ακόλουθες ερωτήσεις θα μπορούσαν να βοηθήσουν για τη διαπίστωση της ύπαρξης της εταιρείας:

Είναι η διεύθυνση που αναγράφεται στο έντυπο αίτησης ίδια με εκείνη που αναφέρεται στο μητρώο;

Έχει η εταιρεία την έδρα της σε κάποια χώρα με μεγάλες φορολογικές απαλλαγές;

Είναι τα τραπεζικά στοιχεία μιας εταιρείας ίδια με τη διεύθυνση εγγραφής; Κάποιος πρέπει να δώσει ιδιαίτερη προσοχή στις ασυνήθιστες διευθύνσεις: ταχυδρομικές θυρίδες, διαμερίσματα, κτλ.

Αποτελεί η εταιρεία μια νεοσυσταθείσα δομή;

Έχει η εταιρεία θυγατρικές και εάν ναι, μπορούν να συμμετέχουν στο ίδιο έργο;

Είναι η δηλωθείσα δραστηριότητα ίδια με τη δραστηριότητα για την οποία η εταιρεία υπέβαλε αίτηση για χρηματοδότηση;

Ποια είναι η κατάσταση των οικονομικών της εταιρείας; Είναι σε θέση να υλοποιήσει ένα έργο; Ένα καθοριστικό κριτήριο είναι το εξής: εάν η συνεισφορά της ΕΕ αποτελεί πάνω από το 40% του κύκλου εργασιών της εταιρείας, υπάρχει υψηλός βαθμός εξάρτησης από τα ταμεία της ΕΕ και υψηλότερος κίνδυνος απάτης.

6.2. Δικτυακός τόπος της εταιρείας

Μια καλή πρακτική είναι να επισκεφθείτε το δικτυακό τόπο της εταιρείας. Σήμερα η πλειονότητα των αναγνωρισμένων εταιρειών έχουν επενδύσει στη δημιουργία δικτυακών τόπων. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην περίπτωση που ο δικτυακός τόπος μιας εταιρείας είναι υπό κατασκευή.

Συνάδει το περιεχόμενο της ιστοσελίδας με τις δηλωθείσες δραστηριότητές της;

Είναι οι πληροφορίες στον δικτυακό τόπο επικαιροποιημένες και σύμφωνες με αυτά που δηλώθηκαν στην αίτηση και στο εμπορικό μητρώο;

Ποιος είναι ο ιδιοκτήτης του διαδικτυακού τόπου;

Είναι η εταιρεία ιδιοκτήτρια του διαδικτυακού της τόπου ή ανήκει σε κάποιον άλλον;

Η ιδιοκτησία ενός διαδικτυακού τόπου μπορεί να επιβεβαιωθεί στην ακόλουθη διεύθυνση:

<http://www.domaintools.com/>

<http://www.networksolutions.com/whois/index.jsp>

Ανάλογα με τον ιδιαίτερα κρίσιμο δείκτη απάτης που παρατηρείται, θα ήταν ενδιαφέρον να δούμε ποια ήταν η μορφή του δικτυακού τόπου στο παρελθόν. Είχε μια εταιρεία πάντα την ίδια επιχειρηματική δράση ή άλλαξε, εντωμεταξύ, το προφίλ της; Ένα καλό εργαλείο για να διαπιστωθεί ποια ήταν η μορφή δικτυακών τόπων στο παρελθόν είναι το «Waybackmachine». Ο δικτυακός τόπος αρχειοθετεί δικτυακούς τόπους και σας επιτρέπει να συγκρίνετε τη σημερινή μορφή ενός δικτυακού τόπου με το ιστορικό περιεχόμενό του:

<http://web.archive.org>

6.3. Βασικό προσωπικό

Σήμερα σχεδόν όλοι έχουν παρουσία στο διαδίκτυο, κυρίως ως μέλη ενός κοινωνικού ή επαγγελματικού δικτύου, το οποίο περιέχει πληροφορίες σχετικά με αυτούς. Χρησιμοποιώντας το παράδειγμα των κοινωνικών/επαγγελματικών δικτύων που αναφέρονται παρακάτω, μπορεί κάποιος να διαπιστώσει αν ένα άτομο είναι όντως υπαρκτό και αν έχει τα προσόντα που αυτός ή αυτή ισχυρίζεται.

Είναι απίθανο ένας διακεκριμένος επιστήμονας να μην έχει τις δημοσιεύσεις του/της διαθέσιμες στο διαδίκτυο. Εάν υπάρχουν εκδόσεις ενός εμπειρογνώμονα, ταιριάζουν με τον τομέα ειδίκευσης που ισχυρίζεται ο εμπειρογνώμονας;

Συνήθως η απλή αναζήτηση στο Google θα σας επιτρέψει να αντλήσετε τα βασικά στοιχεία για ένα άτομο, αλλά για έναν βαθύτερο έλεγχο του προφίλ κάποιου ατόμου, θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμοι οι ακόλουθοι δικτυακοί τόποι:

Linked-in <http://www.linkedin.com/>

Facebook <http://www.facebook.com/>

Knowem <http://knowem.com/>

Pipl <http://www.pipl.com/>

Yasni <http://www.yasni.co.uk/>

123 people <http://www.123people.com/>

6.4. Πλαστά έγγραφα

Η OLAF έχει αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο έγγραφο που ασχολείται με το θέμα των πλαστών εγγράφων - «Ανίχνευση πλαστών εγγράφων στον τομέα των διαρθρωτικών δράσεων. Ένας πρακτικός οδηγός για τις διαχειριστικές αρχές». Το έγγραφο παρουσιάζει το σύνολο των ιδιαίτερα κρίσιμων δεικτών απάτης με τη μορφή των εγγράφων, του περιεχομένου των εγγράφων και των περιστάσεων. Παρέχει επίσης ιδέες για τις μεθόδους ανίχνευσης και πρακτικά παραδείγματα.

Το έγγραφο επισυνάπτεται.

6.5. Σύγκρουση Συμφερόντων

Η OLAF σε συνεργασία με ειδικούς από τα κράτη-μέλη δημιούργησε έναν πρακτικό οδηγό για τους μάνατζερς - "Αναγνώριση της σύγκρουσης συμφερόντων στις δημόσιες συμβάσεις στον τομέα των διαρθρωτικών δράσεων" ("Identification of conflict of interests in public procurement procedures in the field of structural actions"). Το έγγραφο παρουσιάζει μια ομάδα "ιδιαίτερα κρίσιμων δεικτών απάτης" (red flags) σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων, καθώς επίσης και ιδέες για τις μεθόδους ανίχνευσης αλλά και παραδείγματα στην πράξη. Το έγγραφο επισυνάπτεται.

7. Σύστημα διαχείρισης παρατυπιών (Irregularity Management System – IMS)

Το σύστημα διαχείρισης παρατυπιών αποτελεί μια διαδικτυακή εφαρμογή που στηρίζει τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες στην οργάνωση και εκτέλεση των καθηκόντων υποβολής εκθέσεων που απορρέουν από τους κανονισμούς για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής και περιφερειακών πολιτικών. Τήρηση [1] κανονισμών που σχετίζονται με τους πόρους: οι χώρες είναι υποχρεωμένες να αναφέρουν τις παρατυπίες που προκύπτουν.

Το σύστημα διαχείρισης παρατυπιών αποτελεί μια εφαρμογή του Συστήματος Πληροφοριών Καταπολέμησης της Απάτης, η οποία έχει αναπτυχθεί και συντηρείται από την OLAF για την ασφαλή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής.

Επί του παρόντος, βρίσκονται σε εξέλιξη οι εργασίες για τη βελτίωση και απλοποίηση της διαδικασίας υποβολής εκθέσεων. Οι επτά υπάρχουσες ενότητες συγχωνεύθηκαν σε μία, για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (Multiannual Financial Framework- MFF).

Κάθε υποβάλλουσα έκθεση χώρα διαθέτει έναν αξιωματικό σύνδεσμο ανά ενότητα, ο οποίος διαχειρίζεται το δικαίωμα πρόσβασης μιας χώρας και είναι υπεύθυνος για την ποιότητα των εκθέσεων που υποβλήθηκαν. Μετά τις αλλαγές στις ενότητες θα παρέχεται εκτεταμένη εκπαίδευση στους αξιωματικούς συνδέσμους και στο αρμόδιο προσωπικό.

Τα δεδομένα που αποθηκεύονται στο σύστημα διαχείρισης παρατυπιών χρησιμοποιούνται για διάφορες αναλύσεις και εκθέσεις που εκπονούνται από την Επιτροπή, ως προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, των κρατών μελών και των υποψήφιων χωρών.

Η τομεακή νομοθεσία, τα εγχειρίδια αναφοράς, οι τεχνικές προδιαγραφές και κάθε άλλο ενημερωτικό έγγραφο περιλαμβάνονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση της πλατφόρμας CIRCABC: <https://circabc.europa.eu>

^[1] Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης, Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας, προενταξιακά κονδύλια.

8. Σύστημα Κοινοποίησης Απάτης (Fraud Notification System-FNS).

Το Σύστημα Κοινοποίησης Απάτης επιτρέπει σε κάθε πληροφοριοδότη (δηλαδή πολίτες, οικονομικούς φορείς) να αναφέρουν ύποπτες περιπτώσεις απάτης και διαφθοράς μέσω της ιστοσελίδας της OLAF. Το σύστημα επιτρέπει σε έναν πληροφοριοδότη να διατηρήσει την ανωνυμία του και περιορίζει τις απαιτήσεις της διαδικασίας. Ο πληροφοριοδότης πρέπει απλώς να είναι όσο το δυνατόν πιο ακριβής. Το Σύστημα Ειδοποίησης Απάτης έχει απλή και φιλική προς τον χρήστη διεπαφή και επιτρέπει τον διάλογο με τους ελεγκτές της OLAF. Το σύστημα είναι διαθέσιμο στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά και ολλανδικά, αλλά μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιαδήποτε γλώσσα για την αναφορά απάτης.

Η πρόσβαση στο σύστημα γίνεται μέσω της αρχικής σελίδας της OLAF:
<https://fns.olaf.europa.eu/>

